कार्य्यारम्भेषु संरम्भः स्थेयानुत्साह उच्यते ।
रौद्रशक्त्या तु जनितं चित्तवैक्लव्यदं भयं ॥
दोषेक्षणादिभिर्गर्हा जुगुप्सा विषयोद्भवा ।
विविधेषु पदार्थेषु लोकसीमातिवर्त्तिषु ॥
विस्फारश्चेतसो यस्तु स विस्मय उदाहृतः ।
शमो निरीहावस्थायामात्मविश्रामजं सुखं ॥

यथा मालतीमाधवे रतिः । नटकमेलके हासः । रामायणे शोकः । महाभारते शमः । एवमन्येऽपि । एते हि एतेष्वन्तरा उत्पद्यमानैस्तैस्तैर्विरुद्धैरविरुद्धैश्च भावैरनुच्छिन्नाः प्रत्युत परिपुष्टा एव स्वहृदयानुभवसिद्धाः । किञ्च ।

(२०८) नानाभिनयसम्बन्धान् भावयन्ति रसान् यतः ।
तस्माद्भावा अमी प्रोक्ताः स्थायिसञ्चारिसात्त्विकाः ॥

यदुक्तं ।

"सुखदुःखादिभिर्भावैर्भावस्तद्भावभावनं" ॥

अथ रसस्य भेदानाह ।

(२०९) शृङ्गारहास्यकरुणरौद्रवीरभयानकाः ।
बीभत्साद्भुत इत्यष्टौ रसाः शान्तस्तथा मतः ॥

तत्र शृङ्गारः ।

(२१०) शृङ्गं हि मन्मथोद्भेदस्तदागमनहेतुकः ।
उत्तमप्रकृतिप्रायो रसः शृङ्गार इष्यते ॥
परोढा वर्जयित्वात्र वेश्याश्चाननुरागिणीं ।
आलम्बनं नायिकाः स्युर्दक्षिणाद्याश्च नायकाः ॥